

Diàleg sobre La religió i l'espiritualitat com a motor de transformació entre Maria del Mar Albaja, Laia de Ahumada i Jenabou Dembaga, i moderat per Clara Fons Duocastella.

La proposta s'adreça a alumnat de 4t d'ESO, batxillerat, formació professional i estudis universitaris.

Propostes de treball a l'aula

1. Introducció

El 4 de novembre de 2022 es va dur a terme el segon diàleg de la **6a edició de Cosmògraf 2022**¹, titulat **Dones que transformen el món** (<http://www.manresacultura.cat/cosmograf>), *La religió i l'espiritualitat com a motor de transformació*, amb la participació de la sociòloga i activista Jenabou Dembaga, l'abadessa benedictina Maria del Mar Albaja, i l'escriptora i espiritualista Laia de Ahumada, amb la moderadora Clara Fons Duocastella, sociòloga i directora de la revista *Dialogal*.

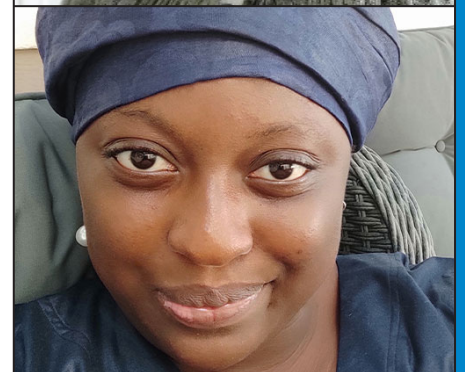
La segona sessió del cicle de Cosmògraf 2022, *Dones que transformen el món*, ens situa en les experiències espirituals i de transformació interior i exterior de tres dones que parteixen de contextos diferents (des del món catòlic, islàmic i l'espiritual sense un marc religiós concret). Així, doncs, l'abadessa del monestir benedictí de Montserrat, Maria del Mar Albaja, inicia el diàleg recordant com va ser el procés de transformació espiritual intern, de la transició d'una vida laica a la vida religiosa, com una etapa difícil, ja que en plena adolescència "em vaig trobar una religió que em feia molt difícil ser jo, ser dona, ser lliure i catòlica"; religió i Déu per a ella eren el mateix, i tot i que Déu era un element molt familiar, la religió la limitava com a dona amb normes, i per això seguia altres camins. Però en un punt de la seva vida va necessitar connectar amb alguna cosa més enllà del que vivia en aquells moments, saber-se escoltar i acceptar-se, cosa que la va portar a un canvi de vida que li va permetre anar-se creant a si mateixa, a una vida enfocada a la recerca de l'absolut, l'absent, Déu. Tres factors van ser els que van fer possible el procés de transformació: una lectura especial, una relació de qualitat amb una persona que la veia "amb una mirada més integradora" d'ella mateixa i frenar el ritme de vida que portava en aquells moments.

Maria del Mar Albaja

Laia de Ahumada

Jenabou Dembaga

Clara Fons remarca l'origen familiar de Jenabou Dembaga, “família musulmana provinent d'una ètnia on l'Islam no n'és la religió majoritària”. Per a l'activista afrodescendent, aquesta situació de jove va ser viscuda com “una relació tensa, perquè la religió era una qüestió d'identitat”. Al principi reconeix que s'allunyava del concepte d'espiritualitat com del de racisme, o el d'islamofòbia per una qüestió de no entrar en tots aquests eixos que ajuden a conformar la pròpia identitat i que es veuen diferents en la societat en què vius. Però ja en l'adolescència una persona la va fer reflexionar.

Aquesta persona era una docent, una dona, qui li ensenyà l'Alcorà i tot de dones referents que normalment no se citen (com Àixa bint Abi-Bakr o Khadija al-Kubrà) i que són fonamentals per conèixer les comunitats musulmanes dins de l'Islam. Per tant, la transformació que va dur a terme es va originar per l'interès, a través de les dones del seu entorn, a conèixer l'Islam des del punt de vista de les dones i a partir d'aquí tots els temes relacionats amb el racisme, el feminisme, etcètera.

L'experiència de la Laia de Ahumada, de família cristiana, parteix del fet de deixar-se portar o de creure en les certeses i no en les creences, “va ser tan obvi les diferències entre el que em volien fer creure i el que jo sentia, que no m'ho vaig creure”, de fet, segons Ahumada, només es va creure “estimeu-vos els uns als altres com jo us he estimat” perquè al seu voltant veia persones que ho posaven a la pràctica. La necessitat de la religió li va servir per posar nom a allò que sentia, l'experiència interior, i que la va portar a envoltar-se de persones amb qui compartir les inquietuds socials, els silencis i les pregàries; una experiència que després la porta a nous camins des dels textos místics cristians fins a descobrir els de les altres tradicions religioses, amb les seves pràctiques com el ioga, el zen, la pregària del cor... i de la mà de Panikkar, l'*advaita*², un concepte que dona veu al seu sentir, fins a arribar a una espiritualitat sense necessitat d'estar lligada a cap marc religiós concret, on la persona és el centre de la religió, de la religió de l'amor.

La reflexió de Fons de si totes aquestes experiències personals tan íntimes i potents en una societat patriarcal com la nostra no s'han tingut en compte en cap dels espais, el general i el religiós, ha portat a crear, generar, més el sentiment de comunitat com a dona musulmana, catòlica o espiritual, és a dir, si aquesta transformació que no s'ha tingut en compte ha fet com a dona més sentit de comunitat, ha portat la conversa cap al concepte d'interseccionalitat³. Dembaga defineix i explica l'origen de la paraula que serveix com a eina també per visibilitzar “la discriminació religiosa pel que fa al gènere” i posa de manifest les estratègies comunitàries per a les dones creients d'empoderar-se. Les dones no tenen un paper passiu dins de les comunitats religioses perquè han cercat estratègies per moure's en aquesta societat, i han fet comunitat (per exemple les comunitats de dones novvingudes). Una comunitat que no és passiva, sinó plena de dones actives com en el monestir d'on és abadessa Abajar. M. del Mar Abajar no creu amb l'espiritualitat

² Mot sànscrit que Raimon Panikkar, filòsof i teòleg català, traduí com a “adualitat”.

³ Eina d'anàlisi social (d'identitats socials i sistemes d'opressió) originat per les dones afroamericanes als EUA.

individual sinó en la creació de comunitat (perquè som éssers relacionals i necessitem crear comunitat, i el monestir també transforma des de dins la institució). Idea que també recull Ahumada i hi afegeix 3 verbs essencials en la seva experiència: compartir, cooperar i col·laborar, verbs actius vinculats amb accions que milloren la qualitat de vida de les persones i creen comunitat (com la vinculació de comunitat i natura amb la creació d'un hort social).

L'espiritualitat de les persones convidades en aquesta taula rodona les ha portat, sens dubte, a ser agents actives en la transformació social dins d'una comunitat espiritual o més enllà, en la societat en general. Tal com diu Ahumada, la vida és un tot, "no es pot separar l'espiritualitat del compromís, no hi ha compromís sense espiritualitat i no hi ha espiritualitat sense compromís; res m'obliga a res", cal sentir que es vol fer alguna cosa per als altres. Cal prendre partit, acció que totes elles tant individualment com comunitàriament han dut a terme.

Antecedents

La societat no ha visibilitat les experiències íntimes i col·lectives espirituals i/o religioses de les dones, creant a la vegada una imatge passiva de la dona sense donar valor i reconeixement a les transformacions que han dut a terme tant com a creients com a no creients.

2. Metes, objectius i activitats

Metes:

1. Donar veu a les dones que es transformen i transformen des de l'espiritualitat i la religió.
2. Generar debat sobre l'espiritualitat i la societat d'avui en dia.
3. Visibilitzar el poder actiu de transformació de les comunitats religioses i/o espirituals.
4. Generar i reconèixer el poder de transformació espiritual i religiós de les comunitats.

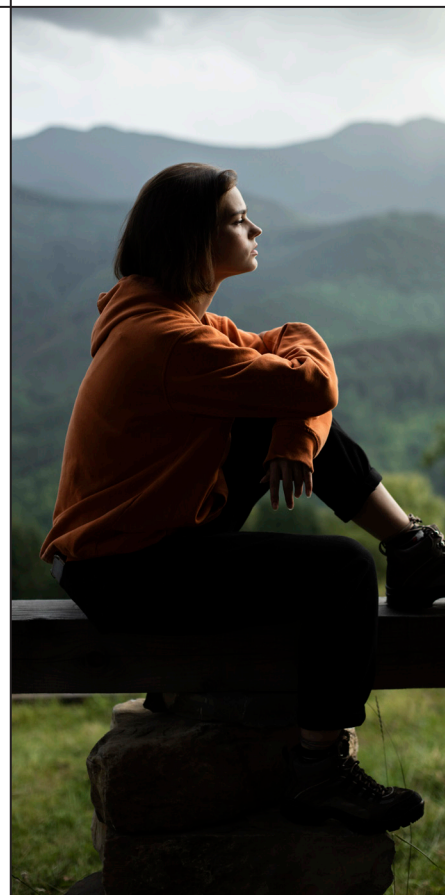
Objectius i activitats:

1. Prendre consciència que en les experiències espirituals la dona també hi té i ha tingut un paper important per a la transformació individual i social (meta 1 i 2).

- Organitzar debats, seminaris, tertúlies entre adolescents sobre la invisibilitat històrica de la dona en el món de la religió i l'espiritualitat.
 - Cercar informació de dones representatives en el món de l'espiritualitat i la religió en el món occidental i oriental. Quins ordes coneixen on hi hagi dones religioses? I en altres cultures, en altres religions, també hi ha separació de gèneres pel que fa als monestirs, congregacions, agrupacions?
 - Quina és la mirada de les dones actuals dins i fora de la religió en el seu context immediat?, i en el de les altres religions que conviuen en el seu entorn?
 - Per què s'ha projectat la imatge de la dona com a agent passiu dins la religió / el món espiritual? Hi hi empoderament de la dona dins el món religiós? Quin és el camí per a la transformació?
- Crear una base de dades de dones referents dins l'espiritualitat i cercar llibres publicats per dones que reflexionin sobre aquestes experiències de transformació espiritual interna i externa.
- A partir de la lectura de referents espirituals, generar debats, col·loquis on hi hagi diversitat social, de gènere, de creences i religions i es recullin les experiències en un document.

2. Reflexionar, debatre i analitzar el concepte d'espiritualitat i de religió i les necessitats de la societat d'avui en dia (meta 2).

- A través de la lectura de llibres, articles, etc. sobre espiritualitat i religió, debatre, exposar, articular treballs, entrevistes, articles d'opinió sobre els aspectes següents:
 - Què creuen que vol dir la frase: "trobar-se amb aquest jo que cerca l'absolut" de M. del Mar Abajar?
 - Per què una dona no pot oferir missa? és una qüestió de limitació religiosa (de l'església), de Déu, de capacitats o de la visió patriarcal? Generar debat i investigació.
 - Han sentit a parlar del Focusing com a tècnica? Com és que al Monestir de St. Benet de Montserrat hi ha una comunitat de Focusing?
 - L'espiritualitat és una altra manera de psicoteràpia?
 - La nostra societat està carregada de soroll que no ens deixa trobar el nostre jo, el nostre racó de silenci interior?

- Vivim en una societat amb massa pressió? el ritme de vida és massa elevat?
- Creuen que la societat actual necessita aprendre a desenvolupar-se com a persona? Quines mancances té la nostra societat? Quines propostes des del món espiritual o religiós es poden dur a terme?
- Quins temes tracten les comunitats espirituals? (són temes contemplatius o es dissenyen plans d'acció social?)

3. Recopilar exemples on s'evidenciï que l'espiritualitat crea comunitat per a la transformació social (meta 2, 3 i 4).

- S'utilitzen les xarxes socials per crear comunitats espirituals? Quines? Quins altres mitjans o eines coneixen?
- Quins temes s'hi tracten? Hi ha diversitat de gènere a l'hora de proposar, debatre o reflexionar sobre els temes exposats?
- Evidenciar quina transformació es du a terme (seguiment d'experiències, entrevistes...).
- Recopilar mostres de com s'organitzen les dones en les comunitats espirituals:
- Detallar quines comunitats hi ha al nostre barri, per exemple d'acollida dels nouvinguts.
 - Qui se n'ocupa? Quins espais ocupen? Quina vinculació hi ha amb altres comunitats?
 - Qui s'ocupa de les persones sense llar? Quines propostes hi ha al darrere?
- Fer un petit estudi del concepte interseccionalitat i fer-ne difusió en el seu àmbit educatiu.
- Crear carpetes d'aprenentatge, Sites, presentacions, amb gràfiques, enquestes, resums, propostes, entrevistes, on es recullin totes les reflexions i observacions dutes a terme pels joves.

